

ЛЮДМИЛА
СОКОЛЮК

Вища
М^иСпЕШКА
ШКОЛА
ХАРКОВА

ВІД МОДЕРНІЗМУ
ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ
(1921-1962)

ВИДАВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР САВЧУК
ХАРКІВ•2023

Друкується за ухвалою Вченої ради
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(протокол № 22 від 12.05.2022 р.)

Рецензенти:

Тетяна Кара-Васильєва — доктор мистецтвознавства, професор, академік НАМ України, зав. відділу декоративного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики і етнології НАН України ім. М.Т. Рильського.

Ольга Лагутенко — доктор мистецтвознавства, професор, член-кор. НАМ України, професор кафедри теорії та історії мистецтва Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури.

Соколюк Л. Д.

С 59 Вища мистецька школа Харкова: від модернізму до трансформації (1921–1962) / Людмила Соколюк ; дизайн Олексій Чекаль. — Харків : Видавець Олександр Савчук, 2023. — 150 с., 140 іл. ISBN 978-617-7538-91-1

Монографія є першим ґрунтовним науковим дослідженням процесів формування вищого мистецького навчального закладу в Харкові, особливістю яких став поперемінний перехід від підготовки мистців образотворчого мистецтва до студіювання фахівців художньо-промислового напрямку. Обидві ці лінії вперше були поєднані в системі викладання у приватній школі малювання Марії Раєвської-Іванової в Харкові у др. пол. ХІХ ст., а сьогодні ця модель знайшла своє продовження і подальший розвиток в діяльності Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Увага авторки зосереджена на періоді від 1921 р., коли було створено перший мистецький виш у місті — Харківський художній технікум, згодом перейменований у Харківський державний художній інститут, і до 1962 р., тобто початку реформування цього закладу в Харківський художньо-промисловий інститут. Розкрито значення внеску мистців-педагогів авангардних уподобань в ХДХІ у модернізацію українського образотворчого мистецтва у 1920-ті – на поч. 1930-х рр. та неймовірні втрати серед педагогічного складу тодішнього мистецького вишу в столичному місті України в період розгулу сталінських репресій у 1933–1937 рр., що знайшли продовження і у др. пол. 1940-х рр. до настання «хрущовської відлиги», тобто періоду, яким закінчується дана книга. Видання розраховане на фахівців і всіх тих, хто цікавиться історією українського мистецтва.

Monograph is the first detailed study of the processes of formation of higher art institution in Kharkiv, a feature of which the alternating transition from the training of fine art artists to the training of specialists in the artistic and industrial direction. Both of these lines were first combined in the education system of the private art school of drawing by Mariya Rayevska-Ivanova in Kharkiv in the second half of the 19th century and today this model has found its continuation and further development in the activities of the Kharkiv Academy of Design and Fine Arts. The author's attention was focused in the period from 1921, when the first higher educational art institution in the city was created — the Kharkiv Art College, renamed over time into the Kharkiv State Art Institute, and until 1962, that is, the beginning of the reform of this institution into the Kharkiv Art and Industrial Institute. The significance of the contribution of artists-teachers of the avant-garde inclinations of the KhSAI to the modernization of the Ukrainian fine art in the 1920s — early 1930s and the incredible losses among the teachers staff of the KhSAI in the then capital city of Ukraine during the rampant Stalinist repressions in 1933–1937, are revealed. This found its continuation in the second half of the 1940s before the outset of the “Khrushchov thaw”, that is, the period, with which this book ends. The monograph is intended for specialists and all those who are interested in the history of Ukrainian art.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	5
Розділ 1. ПЕРИПЕТІЇ СТАНОВЛЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ (1768–1920)	
Рисувальні класи.....	11
Школа мистецько-промислового типу	22
Міська художня школа та училище	27
Завод художньої індустрії.....	36
Розділ 2. ФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ (1921–1938)	
Харківський художній технікум.....	45
Харківський державний художній інститут.....	53
Розділ 3. МИСТЦІ-ПЕДАГОГИ ТА АВАНГАРДНИЙ РУХ (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТ.)	
Василь Єрмілов: від кубізму до конструктивізму.....	71
Мистці авангардної театральної сцени	73
Розділ 4. ЕВОЛЮЦІЯ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ (1941–1962)	
Харківський державний художній інститут в евакуації та окупації	83
Харківський державний художній інститут в умовах відбудови	86
ПІСЛЯМОВА	99
CONCLUSION	101
КОЛЬОРОВІ ІЛЮСТРАЦІЇ	103

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	125
LIST OF ILLUSTRATIONS	130
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	136
СПИСОК ВИКЛАДАЧІВ ТА ВИПУСКНИКІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ ХАРКОВА, ЯКІ ЗАЗНАЛИ РЕПРЕСІЙ ЗА СТАЛІНСЬКИХ ЧАСІВ	137
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	141